

**Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Przedsiębiorczość”,
zorganizowana przez Instytut Finansów Szkoły Głównej Handlowej
w Warszawie**

**„O nowy ład finansowy w Polsce. Rekomendacje dla animatorów życia
gospodarczego”**

Dyskusja, wnioski i rekomendacje.

Wprowadzenie

W dniach 11-13 maja 2015r. w Mikołajkach, w pięknej scenerii mazurskich jezior, odbyła się cykliczna, Ogólnopolska Konferencja Naukowa pod hasłem „O nowy ład finansowy w Polsce. Rekomendacje dla animatorów życia gospodarczego”. Konferencję uroczyście otwartą przez Pana prof. Janusza Ostaszewskiego zaszczylicili swoim udziałem JM. Rektor SGH, prof. Tomasz Szapiro, Dziekan KZiF SGH, prof. Ryszard Bartkowiak oraz Pan Krzysztof Pietraszkiewicz Prezes Związku Banków Polskich, oraz liczne grono prominentnych referentów, uczestników i sponsorów reprezentujących 14 środowisk naukowych w Polsce.

Przebieg konferencji stał się okazją do obchodów jubileuszu pięćdziesięciolecia pracy zawodowej Prof. dr hab. Ireny Olchowicz. Wielki jubileusz Pani Profesor był okazją do podkreślenia wybitnego dorobku naukowego w zakresie rachunkowości oraz zaznaczenia Jej udziału w edukacji wielu generacji studentów i pracowników naukowych.

Merytoryczny wymiar konferencji został zrealizowany metodą panelową. W ramach pięciu paneli tematycznych dokonano przeglądu najbardziej interesujących zagadnień aktualnej problematyki finansowej. Na tle wystąpień, w miarę możliwości czasowych, toczyła się ożywiona dyskusja wyrażająca rangę i wagę poruszanych problemów we współczesnej gospodarce. Owocem Konferencji jest dedykowana Drogiej Jubilatce obszerna publikacja obejmująca łącznie 50 artykułów pod redakcją naukową Pana prof. Janusza Ostaszewskiego.

Panel I. Sektor bankowy – działania naprawcze i regulacyjne

Zespół pod kierownictwem prof. zw. dr hab. Małgorzaty Iwanicz-Drozdowskiej w ramach badań statutowych prowadził badania dotyczące systematyzacji i oceny kosztów narzędzi restrukturyzacyjnych wykorzystywanych w sektorze bankowym Unii Europejskiej. W związku z ratowaniem banków (tzw. *bail-out*) finanse publiczne zostały w istotnym

stopniu obciążone. Prof. Małgorzata Iwanicz-Drozdowska w czasie swojego wystąpienia podkreśliła potrzebę prowadzenia racjonalnej polityki w zakresie ratowania banków ze środków publicznych. Poprawa wyposażenia kapitałowego banków, zapoczątkowana dzięki Bazylei III, pozwoli podnieść ich odporność na szoki i zmniejszyć skalę potencjalnej pomocy publicznej. Skuteczna diagnoza skali problemów jest podstawą udzielania efektywnego wsparcia.

Prelegentka podkreśliła trudności w zdobyciu danych dotyczących kwot faktycznie udzielonej pomocy publicznej dla banków, a także wysokości jej spłat. Na podstawie tych doświadczeń należy sformułować postulat większej przejrzystości informacyjnej.

Wysokość kosztów ratowania sektora bankowego jest również pochodną występowania procykliczności. Zjawisko to jest efektem zmian w percepcji ryzyka przez banki w ciągu cyklu finansowego. Mnogość czynników wpływających na nasilenie się procykliczności warunkuje wprowadzenie wielu zmian w systemie regulacji i nadzoru nad sektorem bankowym. Ze względu na trudności w ograniczeniu procykliczności akcji kredytowej banków, Dr Paweł Smaga argumentował, że zasadne jest wzmacnianie odporności systemu bankowego i wprowadzenie mechanizmów antycyklicznych w większym stopniu niż do tej pory. Wiąże się to m.in. z potrzebą stworzenia ram nadzoru makroostrożnościowego.

Jednym z rozwiązań ograniczających problem wysokich kosztów *bail-out* jest mechanizm *bail-in*. W największym skrócie: to nie podatnicy, lecz akcjonariusze i wierzyciele powinni w większym stopniu niż dotychczas ponosić koszty pokrywania strat banków oraz ich restrukturyzacji lub uporządkowanej likwidacji (*resolution*). Dr Marcin Liberadzki zwrócił uwagę na dwa reprezentatywne instrumenty w tym zakresie: obligacje *contingent convertibles* (warunkowo zamienne), tzw. CoCos i obligacje typu *bail-in*. Wskazano przy tym na zjawisko nachodzenia się na siebie: rozporządzenia CRR, regulującego CoCos, oraz dyrektywy BRRD, odnoszącej się m.in. do obligacji *bail-in* wraz z rozporządzeniem SRM. I tak, np. przymusowa konwersja obligacji CoCos na akcje lub umorzenie jej wartości nominalnej (*write-down*) na gruncie CRR następuje wówczas, gdy współczynnik kapitałowy obniży się poniżej określonego poziomu, podczas gdy na gruncie BRRD o zamianie lub *write-down* decyduje organ ds. *resolution*. Powyższe zjawisko stanowi też wyzwanie z punktu widzenia modeli wyceny i oceny ryzyka inwestycji w te instrumenty.

Prezes Związku Banków Polskich Krzysztof Pietraszkiewicz wskazał na problemy sektora bankowego w Polsce, które wymagają większego niż dotąd zaangażowania państwa w ich

rozwiązanie. Podkreślił, że sektor bankowy samodzielnie nie udźwignie ciężaru restrukturyzacji SKOK-ów i restrukturyzacji kredytów mieszkaniowych udzielanych w walutach obcych, w tym przede wszystkim w CHF.

Pokreślono potrzebę działań stymulujących wzrost długoterminowych oszczędności krajowych. Problemem jest także przeregulowanie działalności bankowej. Koszty *compliance* stają się zauważalną przeszkodą w codziennym funkcjonowaniu banków. Stąd wynika potrzeba stosowania zasady proporcjonalności w większym niż dotychczas stopniu. W największym skrócie: stopień restrykcyjności regulacji powinien być dostosowany do wielkości banku.

Dr hab. Waldemar Rogowski, prof. SGH, naświetlił aktualną sytuację na rynku kredytowym w Polsce skupiając się na przedstawieniu profilu kredytobiorców. Pozwoliło to ocenić rzeczywistą skalę problemu kredytów walutowych. Kredytobiorcy z tej grupy cechują się niskim udziałem kredytów w sytuacji nieregularnej. Są one obsługiwane nie gorzej niż kredyty złotowe. Problem z punktu widzenia banków nie dotyczy terminowej obsługi zadłużenia, ale istotnego spadku wartości zabezpieczeń i wskaźnika LTV.

Dr Beata Domańska-Szaruga przedstawiła działalność firm pożyczkowych i segment rynku, na którym działają, wskazując na potrzebę objęcia ich nadzorem w celu ograniczania form ryzyka związanych z ich funkcjonowaniem, głównie z perspektywy klientów.

Panel II. W kierunku pożądaných zmian w analizie finansowej, zarządzaniu finansami i innowacyjności przedsiębiorstw

Panel II prowadzony przez prof. dr hab. Janusza Ostaszewskiego, Dyrektora Instytutu Finansów, objął problematykę koncentrującą się na tytułowej tematyce w pięciu wystąpieniach.

Prof. Janusz Ostaszewski podjął temat kapitału obrotowego netto w przedsiębiorstwie oraz metod jego pomiaru. Podczas swojego wystąpienia Prof. Ostaszewski wykonał wprowadzenie do tematyki kapitału obrotowego netto w przedsiębiorstwie, wskazując przy tym na nieporozumienia terminologiczne związane z używaniem przez niektórych badaczy pojęć metoda bilansowa (księgową) lub metoda finansowa (kapitałowa) w odniesieniu do sposobu ustalania wartości KON. Prof. Ostaszewski podkreślając rolę kapitału obrotowego netto, jaką jest racjonalizacja zarządzania ryzykiem wynikającym z konieczności spłacania

zobowiązań bieżących, zaprezentował uczestnikom konferencji pięć opracowanych przez siebie wskaźników pomagających przy analizie KON:

1. wskaźnik pozwalający na wyliczenie procentowej wartości kapitału stałego finansującego aktywa obrotowe
2. wskaźnik procentowej wartości aktywów obrotowych finansowanych kapitałem stałym
3. wskaźnik informujący o tym, jaki procent aktywów obrotowych jest pokryty zobowiązaniami bieżącymi
4. wskaźnik prezentujący procent aktywów trwałych finansowanych zobowiązaniami bieżącymi przy ujemnym KON
5. wskaźnik informujący o tym ile procent aktywów trwałych finansowanych jest kapitałem stałym

Podsumowując prezentację Prof. dr hab. Janusz Ostaszewski przedstawił strategię zarządzania KON w przedsiębiorstwie, wyrażając strategię konserwatywną, umiarkowaną i agresywną. Ponadto prelegent przedstawił różnice pomiędzy kategorią kapitału pracującego i kategorią kapitału obrotowego netto.

Dr Piotr Russel, adiunkt w Instytucie Finansów, Szkoły Głównej Handlowej podczas swojego wystąpienia poruszył kwestię wpływu zmian przepisów prawa na rozwój leasingu konsumenckiego w Polsce, oceniając zaproponowane zmiany, jako krok w dobrym kierunku.

Dr Russel próbując odpowiedzieć na pytanie na ile zmienione przepisy prawa, które weszły w życie 01.07.2011 roku przyczyniły się do rozwoju leasingu konsumenckiego w Polsce, który przed wprowadzeniem zmian był na marginalnym poziomie, postawił duży nacisk na uwarunkowania podatkowe wynikające z tytułu umów leasingu konsumenckiego. Oceniając wprowadzone zmiany Prowadzący przytoczył dane GUS, które jednoznacznie udowodniły 3,5-krotny wzrost zainteresowania tym produktem finansowym w roku 2012 w stosunku do roku poprzedniego.

Pomimo dobrego kierunku zmian ustawodawczych Prelegent wskazuje trzy obszary działań, które jego zdaniem powinny zostać podjęte. W obszarze ustawodawczym jest to doprecyzowanie wątpliwości związanych z przynależnością leasingu konsumenckiego pod reżim ustawy o kredycie konsumenckim, wprowadzenie zachęt podatkowych dla konsumentów decydujących się na zawarcie umowy leasingu konsumenckiego, oraz wdrożenie działań mających na celu zwiększenie świadomości o istnieniu i zasadach działania instrumentu, jakim jest leasing konsumencki wśród nabywców.

Dr hab. Katarzyna Kreczmańska-Gigol podczas swojego wystąpienia zatytułowanego Istota i uwarunkowania płynności strukturalnej podniosła temat zależności pomiędzy zdolnością płatniczą, potencjalną i strukturalną. Prezentacja obejmowała uwarunkowania płynności strukturalnej, gdzie Autorka, jako szczególnie istotny z punktu widzenia pomiaru płynności wskazała warunek sprawowania kontroli nad zasobami majątkowymi, które mogą ulegać transformacji na środki pieniężne, przez co wpływać na płynność przedsiębiorstwa. Jako przykład instrumentu finansowego, który nie wpływa na płynność przedsiębiorstwa przedstawiony został leasing finansowy, który nie przenosi prawa własności przedmiotu leasingowanego na leasingującego.

Dodatkowo w swojej publikacji dr hab. Katarzyna Kreczmańska-Gigol zaprezentowała autorskie wskaźniki pomiaru płynności strukturalnej, które cechuje atut prostoty. Wskaźniki te mogą znaleźć zastosowanie w przypadku braku odpowiednich danych, które potrzebne są do wyliczenia skorygowanych wskaźników płynności strukturalnej uwzględniających zaburzenia pomiaru związanych z aktywami znajdującymi się w bilansie. Podsumowując swoje wystąpienie dr hab. Katarzyna Kreczmańska-Gigol podkreśliła, że opracowane przez nią wskaźniki pomiaru płynności strukturalnej w określonych przypadkach mogą być stosowane do monitorowania zdolności płatniczej przedsiębiorstwa.

Dr Monika Pasternak-Malicka, przedstawicielka Zakładu Finansów i Bankowości Politechniki Rzeszowskiej poruszyła problem bezrobocia wśród młodych osób, jako czynnika wpływającego na nieformalne zatrudnienie, w tzw. szarej strefie, wskazując tym samym na szerokie spektrum negatywnych skutków dla społeczeństw, w którym młodzi rozpoczynają swoją karierę zawodową od bezczynności zawodowej.

Prezentując wyniki swoich badań Prowadząca przedstawiła dane statystyczne dotyczące poziomu bezrobocia osób młodych w Polsce oraz w krajach Unii Europejskiej, z których wynika, że poziom bezrobocia wśród osób młodych w Polsce na tle Unii Europejskiej plasuje nasz kraj na 17 pozycji (z 28), wskazując jednocześnie na bardzo silną zależność pomiędzy wzrostem liczby młodych osób pozostających bez pracy a skalą szarej strefy na rynku pracy. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez dr Pasternak-Malicką, jak również z danych Państwowej Inspekcji Pracy, główną przyczyną aktywności w szarej strefie wśród badanych osób niewystarczające dochody oraz brak możliwości znalezienia legalnego źródła zatrudnienia.

Dr Monika Pasternak-Malicka podsumowując swoje wystąpienie wskazała na brak możliwości całkowitego wyeliminowania pracy w szarej strefie z uwagi na dużą złożoność

tego zjawiska, niemniej zaleciła prowadzenie działań ograniczających motywację do podejmowania i tworzenia nowych miejsc pracy w obrębie wspomnianej strefy.

Panel zakończyło wystąpienie doc. dr Andrzeja Łączaka reprezentującego Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Sulechowie. Mówca przedstawił wyniki badań dotyczące efektywności wykorzystania funduszy UE na innowacje wśród przedsiębiorstw w latach 2004 – 2013. Na rozwój innowacji w tym okresie w Polsce przeznaczono 15,2 mld euro z funduszu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, z czego dofinansowanie z UE stanowiło ok 57%.

W swojej prezentacji Prelegent wskazał na fakt, że pomimo funduszy UE średnie tempo wzrostu innowacji w latach 2006 – 2013 wśród polskich przedsiębiorstw plasowało się na końcu listy krajów UE, wynosząc 0,9%, wyprzedzając jedynie Chorwację, Wielką Brytanię i Szwecję. Co więcej Prowadzący postawił tezę, że nie ma podstaw do stwierdzenia, że fundusze europejskie przyczyniły się do wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw i gospodarki polskiej. Dodatkowo dr Łączak na podstawie przeprowadzonych badań podkreślił, że pozycja innowacyjna polskiej gospodarki jest oceniana najniżej od czasów wstąpienia Polski do Wspólnoty Europejskiej,

Podsumowując swoje wystąpienie dr Łączak wskazał listę problemów, które jego zdaniem stanowią przyczynę takiego stanu rzeczy. Są to między innymi zła struktura przeznaczenia funduszy dla przedsiębiorstw, nieodpowiednie przeznaczenie środków na badania i rozwój, oraz znaczący wzrost wydatków związany z nakładami na szkolenia dla pracowników związanych z wprowadzeniem innowacji.

Panel III. Rozwój nauki o finansach i praktyczne aspekty funkcjonowania rynków finansowych

Panel prowadzony przez prof. Michała Wrzeńskiego rozpoczął wprowadzenie prof. Janusza Ostaszewskiego, Dyrektora Instytutu Finansów SGH, który skierował podziękowania ku partnerom i sponsorom konferencji, a także pokrótce przedstawił tematykę referatów. Jako przykład jakości zapowiadanych wystąpień, podał on problematykę wartości godziwej, której ujęcie rachunkowe i interpretacja stanowi przedmiot ostrych polemik zarówno teoretycznych, jak i praktycznych – w szczególności po ostatnim, globalnym kryzysie finansowym lat 2007-2009. Wprowadzenie to wzbogacone zostało uwagami p. dr. hab. Michała Wrzeńskiego, prof. SGH (Wicedyrektora Instytutu Finansów SGH).

Właśnie wielostronnego postrzegania tematyki wartości godziwej dotyczyła inauguracyjna prelekcja autorstwa p. prof. zw. dr hab. Anny Karmańskiej, Dyrektor Instytutu Rachunkowości SGH. W swoim wystąpieniu „Standaryzacja wartości godziwej, jako wyraz wprowadzenia ładu w języku ekonomii, finansów, zarządzania i rachunkowości” nakreśliła ona ramy instytucjonalne oraz praktyczne aplikacje tego podejścia po ostatnim, globalnym kryzysie. Prezentacja ta wywołała ożywioną dyskusję na sali plenarnej. Pan dr hab. Rafał Tuzimek (Instytut Finansów SGH) wskazał na praktyczne przykłady kwestionowania w polskiej praktyce prawnej pojęcia wartości godziwej w warunkach transakcyjnych skutkujących obniżeniem wartości bieżącej akcji (tzw. kapitalizacji giełdowej) poniżej ich wartości księgowej.

Pani dr Agnieszka Tłaczała (Instytut Finansów SGH) podniosła różnorakie aspekty metodyczne kalkulacji wartości godziwej. Prof. zw. dr hab. Janusz Ostaszewski w swej polemice zilustrował liczne ograniczenia cenotwórczej roli rynków finansowych (szczególnie w krótkim/średnim okresie), co bywa powiązane z ich nieefektywnością. P. dr Piotr Wiśniewski (Instytut Finansów SGH) odniósł się do reperkusji pozarynkowych (w szczególności zaś administracyjnych) ingerencji w proces ustalania wartości aktywów na rynkach finansowych. P. dr hab. Andrzej Buszko, prof. UWM, wyraził wdzięczność za podjęcie tak istotnej pojęciowo i praktycznie tematyki na tej konferencji.

Kolejna z prezentacji, autorstwa p. Magdaleny Walczak (doktorantki Instytutu Finansów SGH), pt. „Marketing mix w świetle neuroekonomii, jako przykład praktycznego wykorzystania badań neuroekonomicznych”, skoncentrowana była na praktycznym wykorzystaniu neuroekonomii w badaniach marketingowych. To właśnie ograniczona aplikacyjność neuroekonomii podnoszona była wielokrotnie, jako bariera formalnej weryfikacji stawianych w niej hipotez. Wystąpienie to zainspirowało p. dr hab. Katarzynę Kreczmańską-Gigol (Instytut Finansów SGH) do zapytania o potencjał finansowania empirycznych badań w tym zakresie w Polsce, biorąc pod uwagę ich wysokie koszty (będące pochodną wykorzystania zaawansowanej aparatury – m.in. medycznej diagnostyki obrazowej).

Prof. Michał Wrześniński, w odwołaniu do referatu „Strategie inwestycyjne oparte na mnożnikach rynkowych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w latach 2010-2013”, zademonstrował wyniki drobiazgowych i przekrojowych badań empirycznych nad wykorzystaniem mnożników wyceny i innych parametrów finansowych notowanych na GPW przedsiębiorstw. Wyniki te zdają się potwierdzać tezę o możliwości realizacji

ponadprzeciętnych stóp zwrotu dzięki istnieniu nieefektywności w wycenie rynkowej w analizowanym okresie i zastosowaniu wybranych strategii waluacji spółek.

Pan dr hab. Eryk Łon, prof. UEP, w odwołaniu do artykułu swego autorstwa „Cykl prezydencki w USA a zmiany indeksów giełdowych”, zwrócił uwagę na rzadko opisywany w literaturze fenomen powiązań pomiędzy cyklicznością w wyborach prezydenckich a koniunkturą na rynkach giełdowych. Prezentacja zawierała praktyczne rekomendacje wykorzystania okresów wyborczych do realizacji zysków na amerykańskim, jak i polskim rynku kapitałowym.

Pan dr hab. Rafał Tuzimek (Instytut Finansów SGH), w swojej prelekcji „Czynniki behawioralne a decyzje zarządcze i inwestycyjne na publicznym rynku kapitałowym”, podsumował dorobek oraz praktyczne implikacje wykorzystania finansów behawioralnych do kształtowania elementów ładu korporacyjnego w spółkach notowanych na publicznym rynku papierów wartościowych. Jego analiza zawierała rekomendacje odnoszące się do sposobów optymalnego formułowania celów i zasad funkcjonowania spółek publicznych w tym obszarze.

Bardzo interesujące treści i rozwiązania o dużych walorach aplikacyjnych przedstawił Pan dr. Piotr Wiśniewski (Instytut Finansów SGH) „Inteligentna beta (*smart beta*), jako nowa strategia inwestycyjna państwowych funduszy majątkowych (*sovereign wealth funds*)”. Autor, ukazując działalność alokacyjną podmiotów uważanych za największy – pod względem zarządzanych aktywów – segment alternatywnych inwestorów instytucjonalnych, zobrazował przesłanki wciąż ograniczonego stosowania przez te instytucje zaawansowanych portfeli referencyjnych (*benchmarks*). Czynniki te mają charakter zarówno endo-, jak i egzogeniczny, odzwierciedlając specyfikę funkcjonowania i otoczenia tych funduszy.

Panel IV. Dyscyplina fiskalna a stabilność finansowa

Podczas panelu poprowadzonego przez dr Elżbietę Malinowską-Misiąg zostało przedstawionych sześć prezentacji.

Jako pierwsza zabrała głos dr E. Malinowską-Misiąg, której wystąpienie poświęcone było konsolidacji fiskalnej w Polsce. Zaprezentowane były planowane i zrealizowane działania mające na celu zmniejszenie deficytu budżetowego i państwowego długu publicznego, obejmujące w szczególności wprowadzenie reguł wydatkowych oraz zmiany w systemie ubezpieczeń społecznych. Prelegentka odniosła się do

wpływu kryzysu finansowego na stan finansów publicznych w Polsce oraz konsekwencji nałożenia na Polskę procedury nadmiernego deficytu.

W nawiązaniu do przedstawionej problematyki głos zabrał prof. dr hab. Janusz Ostaszewski, który zwrócił uwagę na najważniejsze kwestie z nią związane, a w szczególności:

- nierozwiązanie problemu nierównowagi Funduszu Ubezpieczeń Społecznych mimo wprowadzenia kontrowersyjnej reformy systemu w 2014 r., a także związaną z tym marginalizację filaru kapitałowego i utratę wiarygodności państwa polskiego;
- ekspozycję fiskalną Polski oraz niekorzystną strukturę wydatków publicznych, zarówno w zakresie wysokiego udziału wydatków sztywnych, jak i wydatków socjalnych,
- konsekwencje wielkości długu publicznego i lewarowania wzrostu gospodarczego.

Następnie wyniki swoich badań dotyczących zależności między wielkością deficytu i długu publicznego a polityką podatkową w krajach Europy Środkowej i Wschodniej zaprezentowała dr hab. Wiesława Ziółkowska. Prelegentka podjęła próbę weryfikacji hipotezy, że w analizowanych krajach brak właściwej synchronizacji dochodów i wydatków jest istotnym źródłem długu publicznego. Prof. Ziółkowska przeanalizowała najważniejsze wskaźniki makroekonomiczne badanych krajów w latach 1995-2013, zauważając, że w ostatnich latach nastąpiło osłabienie automatycznych stabilizatorów koniunktury poprzez zmniejszanie progresji podatkowej i rosnący udział wydatków sztywnych. Jednocześnie permanentne deficyty budżetowe doprowadziły do znaczącego zwiększenia zadłużenia publicznego.

Dr hab. Magdalena Knapińska zarysowała problematykę finansowania rynku pracy w Polsce i krajach Unii Europejskiej. Prof. Knapińska przedstawiła najważniejsze pojęcia związane z badaną problematyką, w tym m.in. definicję polityki rynku pracy i polityki zatrudnienia. W ramach polityki rynku pracy prelegentka wyodrębniła politykę pasywną (PLMP) oraz politykę aktywną (ALMP). Następnie skupiła się na finansowaniu i wydatkach Funduszu Pracy, ze szczególnym uwzględnieniem wydatków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, by w dalszej kolejności odnieść się do finansowania badanego obszaru w krajach UE.

W dalszej kolejności dr hab. Jolanta Ciak przedstawiła główne tezy artykułu napisanego razem z prof. dr hab. Janem Głuchowskim na temat koncepcji utworzenia rady fiskalnej w Polsce. Prelegentka przedstawiła możliwości powołania do życia takiej niezależnej instytucji w naszym kraju, a propozycje te poparto doświadczeniami zagranicznymi. Szczególnie

interesujące okazały się m.in. zależności między obecnością/działalnością rad fiskalnych w poszczególnych krajach a wysokością deficytu i długu publicznego tam odnotowywanego.

Tematem referatu prezentowanego przez dr Lecha Jańczuka było planowanie budżetowe w jednostkach samorządu terytorialnego (JST). Prelegent skupił się przede wszystkim na zmianach w planowaniu w JST, jakie zaszły na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, uznając rok 2014 za ostatni rok etapu przejściowego. Dr Jańczuk zanalizował ewolucję wprowadzanych rozwiązań oraz rolę organów stanowiących i wykonawczych, a także regionalnych izb obrachunkowych w obowiązujących procedurach. ~~Przedstawiona~~ Prezentacja odnosiła się także do kwestii związanych z tworzeniem i korygowaniem wieloletniej prognozy finansowej, jak również budżetowania zadaniowego w JST.

Jako ostatnia swój referat przedstawiła mgr Barbara Pączek, doktorantka Kolegium Zarządzania i Finansów SGH. Prelegentka poruszyła problematykę stabilności fiskalnej, ze szczególnym uwzględnieniem roli czynników demograficznych w jej analizie. Mgr Pączek zaprezentowała założenia metodologii badania stabilności fiskalnej oraz ewolucję wskaźników stabilności fiskalnej w czasie, podkreślając, że ich wartości determinowane są przede wszystkim przez koszty związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz sytuację finansów publicznych (głównie wielkość deficytu i długu publicznego). Prelegentka zwróciła także uwagę na niepewność związaną z prognozami demograficznymi, która w istotny sposób wpływa na szacowanie przyszłych kosztów związanych z przemianami demograficznymi.

Podczas panelu głos zabrał także prof. dr hab. Jacek Grzywacz, który zarysował szereg problemów do dalszej dyskusji, w tym m.in. kwestię kreatywności w księgowości – uznaną przez niego za zjawisko pozytywne, któremu przeciwstawił zjawisko patologii. Za objaw patologii w finansach publicznych uznał on m.in. uprzywilejowaną pozycję pewnych grup pracowniczych w systemie ubezpieczeń społecznych.

Panel V. Kierunki zmian w zakresie opodatkowania przedsiębiorstwa.

Prowadzący obrady, Pan dr hab. Marcin Jamroży, rozpoczął panel odwołując się do sporządzonego w 2015 roku przez MFW (Międzynarodowy Fundusz Walutowy) raportu pt. „Administracja podatkowa wyzwania modernizacyjne i priorytety strategiczne”. Z raportu MFW wynika, iż polska administracja podatkowa zbiera coraz mniej danin, zwłaszcza z VAT i CIT, jest niewydajna, a jej struktura sprzyja rozmywaniu odpowiedzialności, o czym pisał m.in. „Dziennik Gazeta Prawna”. Efektywność poboru danin w Polsce spada. Przykładowo efektywność ta w 2008 roku w Polsce wyniosła 16% PKB, zaś w 2013 roku już tylko 13,1%.

Jednocześnie sytuacja ta jest zasadniczo odmienna w porównaniu do innych państw europejskich, gdzie organy podatkowe pobierają należności publiczno-prawne przynajmniej na takim samym poziomie co przed kryzysem.

Autorzy raportu wytknęli polskiej administracji, że pomimo wzrostu stawek VAT w 2011 r. wpływy netto z tytułu tego podatku znacząco spadły od 2007 r., co więcej, także w przypadku CIT wpływy budżetowe spadają. Fiskus zbiera obecnie o 33% mniej środków z tego tytułu niż miało to miejsce jeszcze w 2008 roku.

Wobec takiego stanu rzeczy istnieje potrzeba pilnych i zdecydowanych działań mających na celu poprawę ściągальności podatków w Polsce, w szczególności podatków pośrednich.. Prowadzący panel odniósł się do wybranych propozycji uszczelniających system podatkowy. Zwrócił także uwagę na działania legislacyjne, które w ostatnim czasie zostały podjęte w Polsce, a które mają bezpośrednio wpływać na efektywność i skuteczność systemu podatkowego.

W zakresie systemu VAT przedmiotem ożywionej dyskusji jest rozszerzenie procedury *reverse charge*, centralna ewidencja elektroniczna faktur czy też poprawa wymiany informacji pomiędzy administracjami skarbowymi.

Od 1 stycznia 2015 roku weszły w życie tzw. regulacje CFC (*Controlled Foreign Corporation*). Co do zasadniczego kierunku, zmiany ustawowe mają za cel zwalczanie szkodliwej konkurencji stosowanej przez państwa o preferencyjnych systemach podatkowych, w których zakładane są kontrolowane spółki zależne lub zakłady polskich rezydentów podatkowych. Wynikiem wprowadzonych zmian ma być przeciwdziałanie erozji podstawy opodatkowania, a tym samym wzrost wpływów budżetowych. O fundamentalnym znaczeniu są również zmiany w zakresie cen transferowych i tzw. cienkiej kapitalizacji.

Ponadto rozważane jest wpisanie do ordynacji podatkowej zasady, by wątpliwości prawne rozstrzygane były na korzyść podatnika, a nie urzędu. Zasada *in dubio pro tributario* budziła wątpliwości Ministerstwa Finansów, ale na obecnym etapie prac chodzi raczej o sposób ukształtowania tej klauzuli w przepisach ordynacji podatkowej. Zasada ta, zawarta była już w złożonym w Sejmie w grudniu ubiegłego roku prezydenckim projekcie noweli Ordynacji podatkowej.

Podczas panelu zostały przedstawione trzy artykuły:

Pierwsze wystąpienie pt. „Polski system podatkowy w kontekście zasad podatkowych A. Smitha” dotyczyło nieefektywności polskiego systemu podatkowego. Na wybranych przykładach wskazano, że nie można twierdzić, że klasyczne zasady podatkowe są przez

krajowy system spełnione. Poddano w wątpliwość „taniość” polskiego systemu podatkowego wykazując m.in., że koszt administracji podatkowej liczony, jako odsetek wpływów z danin publicznych jest w Polsce, na tle innych państw UE stosunkowo wysoki, jak również wykazano, że średni czas konieczny dla rozliczenia podatków jest w Polsce wśród krajów UE największy. Wskazując na casus spółki komandytowo-akcyjnej w kontekście jej opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych zakwestionowano przejrzystość legislacji, a tym samym zasadę pewności podatkowej.

Kolejny prelegent – Piotr Kwapien z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie – poruszył problem sukcesji firm rodzinnych i nieruchomości w świetle polskiego prawa podatkowego. Podnoszony problem jest istotny zważywszy na fakt, że 78% polskich firm to firmy rodzinne. Referent zaprezentował wybrane polskie jak i obce struktury optymalizacji podatkowej (m.in. spółka komandytowa, której komplementariuszem jest spółka z o.o., fundacje rodzinne, trust, FIZ). Jednocześnie podkreślone zostało, że FIZ (fundusz inwestycyjny zamknięty) czy spółka komandytowa nie są dedykowane przedsiębiorstwom rodzinnym, a skorzystanie z tych form często jest poza zasięgiem małych firm rodzinnych. Prelegent podkreślił, że darowizna, która co do zasady obciążona jest podatkiem od spadków i darowizn nie jest rozwiązaniem optymalnym, gdyż nie zabezpiecza struktur organizacyjnych, grozi utrata płynności przedsiębiorstwa, co sprawia, że sukcesja w firmach rodzinnych jest utrudniona. Dostrzegając powyższy problem autor postulował określone zmiany w przepisach, m.in. utworzenie instytucji fundacji rodzinnej, zaliczenie jednoosobowej działalności gospodarczej do masy spadkowej, zlikwidowanie podatku od spadków i darowizn w I i II grupie.

Trzecie wystąpienie dotyczyło motywów bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) polskich przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem motywów podatkowych. Prelegent – dr hab. Marcin Jamroży – przywołał wyniki dokonanych w 2013 roku badań własnych. Jak wskazał autor, aspekt podatkowy nie był decydującym stymulantem decyzji dotyczącej prowadzenia BIZ dla większości polskich przedsiębiorców. Głównymi motywami były wzrost wolumenu sprzedaży i dywersyfikacja rynków zbytu.

Autor podkreślił, że polscy przedsiębiorcy zaniedbują aspekt podatkowy przy podejmowaniu decyzji dot. BIZ motywowanymi względami wyłącznie biznesowymi. Autor zaznaczył jednocześnie, że większość (ok. 84%) przedsiębiorców realizuje BIZ w formie spółki kapitałowej. Fakt ten jest o tyle interesujący, że o wiele mniej popularne jest realizowanie BIZ w formie zakładu, co jest jednak pod względem podatkowym bardziej korzystne. Jedną z

podstawowych przyczyn obierania formy organizacyjno-prawnej jest kwestia ograniczenia odpowiedzialności, nie zaś optymalizacja podatkowa przedsięwzięcia.

Autor wystąpienia wskazał, że aspekt podatkowy odgrywa decydującą rolę przy kształtowaniu BIZ związanych z działalnością o charakterze pasywnym. Jest to zrozumiałe, gdyż *de facto* głównym celem takiej inwestycji jest zmniejszenie ciężaru podatkowego. Fakt ten świadczy jednak o niedostatkach regulacyjnych przeciwdziałającym sztucznemu obniżaniu podstawy opodatkowania w Polsce. Wprowadzone regulacje CFC mają wypełnić częściowo tę lukę.

Część końcową konferencji, prowadzoną przez prof. Jana Komorowskiego, (Instytut Finansów SGH), poświęcono prezentacji wniosków. Sesja końcowa była okazją do podjęcia dyskusji koncentrującej się na tych zagadnieniach, które zasługują na kontynuację prac naukowych i szczególne zainteresowanie młodych badaczy. Oczywiście, nie da się ująć obszernej problematyki zasługującej na uwagę czytelników w krótkim raporcie. Warto zatem wrócić do publikacji pokonferencyjnej, wydanej przez Oficynę Wydawniczą SGH, w której można znaleźć pełny tekst omawianych referatów.

Autorzy sprawozdania:

Szymon Gruszewski

Jan Komorowski

Elżbieta Malinowska-Misiąg

Marcin Liberadzki

Anna Pączkowska

Paweł Smaga

Magdalena Walczak

Piotr Wiśniewski